

ดอกไม้ในวรรณคดีไทย ๕

โดย ชักกลอน ๕๖ 27

คำ โยทะกา

“พระนิกคินีนางทางประพาส รุกขชาติที่ในสตาหมัน
พิกุล กรรณิการ์ สารพัน ดอกหล่นปนกันอยู่กลางทราย
สายหยุดโยทะการะย้าย้อย อนุชาพลาถดอยสอยถวาย
พระทรงทัตตรีสชวนพระน้องชาย มาชมไม้ให้สบายด้วยพืยา”

วรรณคดี : บทละครเรื่อง อิเหนา ตอน ระเด่นมนตรีชมพรรณไม้ที่กำสตาหมัน
พระราชนิพนธ์ : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

“เที่ยวชมสวนชานเก็บบุปผชาติ เตียรดาษดอกดวงเป็นพวงผล
ดอกชงโคโยทะกาเจ้าसानนท์ ช่วยเก็บให้นางอุบลบังอร”

วรรณคดี : พระอภัยมณี

ผู้ประพันธ์ : สุนทรภู่

"เทียจวมลวอนชวอนแก๊บบบพชาติ
 เตียรดาษดอภตวองเบ็นพวงผล
 ดอภชงโคโยทะกาเจ้าส้านนท์
 ชวอยเก็บให้นางอุบถบั้งอร"(พระอภัยมณี)

โยทะกา *Bauhinia monandra* Kurz ถิ่นกำเนิด แดนสยาม อร่ามศรี
 Family *Aesalpiaceae* ไม้สกุลนี้ ใบแฉดหูรูด เพลลิตา

ชื่ออื่นๆ โยทะกา อ่าฉงน พืชยืนต้น ระคนไม้เถา เกล้านันทนา

อีกพันธุ์หนึ่ง *Bauhinia flonifera* ก็ชานว่า โยทะกา วงศ์เดียวกัน

ชื่อท้องถิ่น เรียกปอฉิ่ง เล็บควายใหญ่ ทั้งเถาไฟ ย่างจิวโค ชงโคย่าน
One stemened bauhinia คลอเคล็ดยกัน ปอโคย่าน ยัน Butterfly flower มี

Ping orchid tree, Jerusalem date ชื่อนอกเขต ประเทศไทย ในสวนศรี
 ชงโคดอภเทสิออง เรื่อเรื่องตา ร่าเริงดี ประโยชน์นี้ ทำเชือกปอ พอเข้าตา

ไม้สกุล ใบแฉดหูรูด ชวอยลวอพ ไม้ปลูกปรับ รับมมมมมมของ พองพฤษษา
 ทั้งกาหลอ ชงโค โยทะกา รวมเรียกว่า สามใบเถา รวมเหล่าเตียจ

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

โยทะกามาสุตทำนองของสามสาว
ต่างเสียงร่าเริงปราศพร่างอย่างนางฟ้า
สามใบเถาสาวสวยระยไฉกา
คงต้องหามาปลูกไว้ให้ครบนาง

พี่สาวใหญ่กาหลงสูงส่งยิ่ง ถัดน้องหญิงชงโคไถ่กว้างขวาง
น้องสุตทำนองโยทะกาสด่าทุกท่าทาง สามสาวทั้งบอบบางกลางพฤษ์ไพร

โยทะกามาจากตระกูล BAUHINIA ใบแผดเนี่ยคล้ายระยไฉกาได้ไหม
เอกลักษณ์ต้นไม้ใต้เหต้อใจ มองครั้งใดใบแผดพลี้อลลอลอยลม

ดอกสีเหลืองกลีบบางบางออกครั้งแรก สดอวันแรกสีชมพูสุดอลม
ชมพูเข้มเกือบม่วงแดงแดงอารมณ์ กลีบสวยสมชมพูแล้วสีนระรินตา

โยทะกาสมัยใหม่มีอีกชนิด สีแคบเป็นเหลืองอ่อนชวนรรษา
ตั้งแต่บานจนเหี่ยวไปใ้ใจเหต้อองนา ดอกไม่อ้าห่อหุ้มไว้ไม่เต็มที

โยทะกานำมาปลูกเป็นไม้ประดับ เพื่อให้รับกับสองศรีที่กล่าวนี้
คือกาหลงกับชงโคไถ่เกดี รวมสามสีสามพี่น้องคงแชนกัน

อาชนท์ ศรีวิสูตร

โยทะกา ไม้โบราณแต่กาลก่อน
 สดองสามวันฝนเปลี่ยนไปเป็นชมพู

สีเหลืองอ่อนตั้งทองมอของงามหรู
 ทั้งต้นดูชมพูเหลืองเรื่อเงิไล

โยทะกาคือ ไม้สยามสามใบเถา
 กาทองขาวของใครมอตั้งดองใจ

บานคู่เคล้ากับสีของสีที่สดใ
 ชูช่อไลให้ได้ชมดูขสมฤดี

ไม้ทั้งสามต้นงามนามตั้งกล่าว
 ปดุกครบหมดจะสวยสดองงามดี

มีเรื่อราดเป็นพื่นองพราดพองศรี
 ใหนองพื่ออยู่ร่วมกันอันต์ดูขเลย

๑ ไร่รัตน์ ภาสกรานนท์

เดินเรียบสวนชวนภิรมย์ชมพฤษภา
ทำองนภายามผ่านสวนใหญ่หลวง
หม่นกกาต้งเดี่ยวร้องก้องในพง
ชวนให้หลงเพลิดเพลิดนวม"โยทะกา"

เป็นพันธุ์ไม้เถาเลื้อยรูปทรงพุ่ม
ปลายใบมีรูปหัวใจกระไรหนา
พันธุ์ไม้มีพุ่มนี้เองอีกสองนา
สองดั่งว่าหนึ่ง"กาหลง"หนึ่ง"ชงโค"

สามพี่น้องมีรูปลักษณะคล้ายกันมาก แฉ่ง ไม่ยากด้วยสีดอกต่างกันไซ
ชมพุดอกชวนมอญนั้นชงโค กาหลงใบสีเขียวสวนสวนดูขี้ใจ

ดอกเหลืองงาม"โยทะกา"น่าชมยิ่ง ปลายดอกตั้งทิ้งค้ำหน้าพาดงัดย
หลังดอกบานสองสามวันมันเปลี่ยนไป ดอกเหลืองใบรักลายชมพุดูรื่นรมย์

สามใบเถาพาดขึ้นชมดูชมชัด ใครหนอคิดตั้งชื่อไว้ได้เหมาะชม
ยามเรียบเรียงเดี่ยวร้องขี้จ้อร้นภิรมย์ ใคร่อยากชม กาหลง ชงโค โยทะกา ทุกคราเอย

อภัยพร แฉ่งอภัย

ในสวนศรีมีไม้สามใบเถา ราชเสียงร่ำรินใจดูขี้ตมเหม็น
 ค่ายใบแผดสามแถวเล่าตามเดือน เราคือเพื่อนร่วมวงศ์สกุลเดียว

กาหลง ขงโค โยทะกา มีนมาแต่โบราณในป่าเบญจ
 กาหลงขาวขงโคม่วงไซติขงเบรียล โยทะกาเหสีองจนเห็นจ้งนำดู

อีกชนิดโยทะกาพันธุ์ดอกใหญ่ สีเหสีองได้สีองวันกลายหมพหู
 ในต้นเดียวดอกสีองสีเหสีองหมพ อยู่เป็นคู่แบบขิดสนิทกัน

เดินชมสวนล้วนแมกไม้ใสีตสวย รัระรอยอยให้ททรรรษ
 น้าขี้หมสามพี่น้องคสีองผูกพัน รักกันมันปลูกทั้งสามงามจ้งเอย

ดองพร เดชกุลทอง

ดอกโยทะภาคราแย้มดอกด้วยไม้
 สดองอันคดด้วยพร้อยหมพุดเอิบอาบ

พรางโลมไพรให้ฝั่งงูตุดองทอองทาบ
 ทอนเห็นภาพคราเราดองประคองมาดี

เจ้าใหม่กิ่งดอกขาวพราวกาหลง
 นามขงโคไ้อ่อาวเด่นรุสี

ทั้งพะองไฟดอมหมพุ่มองดี
 มาบัดนี้รับทรีภาพเลื้อนราง

โยทะภาประดับไพรให้ด้วยใต้
 ปดุกสามใบเถาเคล้าใบแฝดทุกขคลายฉาง

งามโลมได้เขตคามค้ำจอบถาง
 ไม่ถาร้างพรางมาดีอยู่ดีบ้าน

กุสี คำเพราะ

โยทะกา น้องกาหลง และชงโค เป็นไม้อื่น ต้นโต ปลูกใกล้
 โยทะกา ดอกเหลือง ไร้เงา ใต้อันไพร จะเปลี่ยนเป็น สีชมพู
 อักขนิต นั้นมี แต่สีเหลือง บานเร็วเร็ว หลั่นโรย ไปรยงามทรู
 ใบรูปไข่ มนกลม หน้าชมพู เหลืองชมพู ดอกสวย ช่อยขึ้นใจ
 งามใบเถา เหนานน โบราณแล้ว ขาด ชมพู ม่วง เหลืองแพรว แดงไล้
 ดูด้วยเด่น เสนาะ มาแต่ไกล ตั้งยกรให้ โยทะกา แลหน้าชม

ศกุนตลา ณ หนองคาย

โยทะกาน่าภูมิใจ ไม่วายนี้
อาจจะมีสองพันธุี่กว่านั้นได้
หนึ่งยืนต้นเป็นพันธุี่ไม้ที่ใหญ่
สองนั้นไซ้พันธุี่ไม้เถาเขารู้อัน

ดอกฟ้าใหญ่กลีบสีเทสีองเรื่อองอร่าม
ดอกบานงามสามวันสีไปสีเขียวพัน
เป็นชมพุดเข้มสดสวยเหมือนกัน
ทำกลีบนั้นเข้ากันแฉิดฉินชาติ
ถิ่นกำเนิดเกิด ในเมือง ไทยหนา
โยทะกาน่าหลงไหลไม้พันธุี่นี้
จึงเป็นไม้อยู่ในวรรณคดี
ปลูกได้ดีในทุกภาคใคร่อยากลอง

อันภาทล่งของโคนั้นแฝดพี่ สามใบเถามีโยทะกาน่าองสุดทำอง
โบราณว่าถ้าจะปลูกควรละละ ให้พิน่าองอยู่ร่วมกันมันละดี

อรุพร สุวรรณปากแพรก

โยทะกาตอก ไม่งามนามพร้อมเพราะ ขานเสนาะชื่อสตรีที่สรรหา

คือกาหลงขจรโคโยทะกา สยามมาลาร้อยเรียงอยู่เคียงกัน

กลีบบางราวแมลงปอบินลัดลม ยามพิศขมชื่นใจชวนให้ฝัน

สีอ่อนอ่อนเหลืองใสในแรกวัน ต่อกากนั้นให้เห็นเป็นขมพู

กลิ่นหอมบางสีหวานช่วยบ้านดอย

ประโยชน์ดีโดยทำเชื้อจากเปลือกอยู่

จะผูกมัดทนกว่าเหนียวน้ำดู

เป็นของคู่เรือนแรกก่อนเก่ากาล

ฉันรักตอกโยทะกาคราต์องแสง

รับแดดแรงปราศพริ้มริ่มริ้วบ้าน

เต็มสีสิ้นสติใ้ให้เณนาน

เพิ่มความหวานแห่งความสุขให้ทุกคน

สุวิรัตน์ สวัสดิ์

โยทะกา ไม้ถิ่นไทย อีไฉทรู
ให้กลิ่นหอม ทุกเขตงาม งามประเทือง

เฟื่องพิดดู ดอกไม้นี้ มีสีเหลือง
บานต่อเนือง เหลืองก็เห็น เป็นชมพู่

โยทะกา ไม้ดอกงาม ตามที่ฝั่ง
กลีบดอกเดี่ยว เรียงตลอด ยอดพุ่ม

ทุกคืนวัน เฝ้าติดตาม ไม้งามทรู
ใบเรียงคู่ สูงดงาม ทุกยามมา

ยังจำได้ เมื่อเมื่อนาน เคยพานพบ
ทั้งกาหลง ขงโค โยทะกา

ได้ประหลาด กิ่งกำนใบ คล้ายกันหนา
ได้พบว่า ตามไม้นี้ ฝั่งเองกัน

กาหลงนั้น ดอกสีขาว ราวตั้งหงส์
แต่ที่ลดย สุดจะกล่าว ทุกคราวกัน

มีรูปทรง ขงโคม่วง ทรงดูขลิบ
ดอกไม้โน้น โยทะกา น่าอัศจรรย์

ศรีฉันทน์ สุพรรณ

ถ้าฉันนี้ไม่เปิด โฉนได้ยตายหนัก เพิ่งรู้รักโยทะกาน่าตีใหม่
 เป็นคนไทยไม่รู้รักดอกไม้ไทย จะดูใครที่ได้นำอายุสั่ง
 ขอขอบคุณได้เห็นรูปเล่นดี เพื่อคนดีสั่งให้ตั้งใจหวัง
 รักกอนพรอนน่าน่ารักน่าขัง วันรมย์ตั้งนั่งชมเล่นมอถพฤษไพโร

วิยะดา ธารเดชาวิ

ดอกไม้มงคลสวยด้วยสีส้ม
งามใต้น้ำหรือจะเทียบเปรียบให้เห็น
กลีบเบาบางลมพัดสีส้มลอยเป็น
ประหนึ่งเช่นโฉมนางสอางกาย

ทั้งกาหลงชงโคโยทะกา
งามดั่งดาด้วยเสียดูเจิดฉาย
ไม้ประดับดอกงามยามกริดกราย
เย็นพระพายพัดขึ้นรื่นฤดี

โยทะกาดอกสีเหลืองไว้อริแห่ง
แล้วเบสีนเป็นสีม่วงก่อนล่วงหนี
ใบเขียวเข้มเป็นคู่ดูแปลกดี
คล้ายดั่งมีใบแฝดประกบกัน

สามไม้งามสีส้มระบือยิ่ง ดอกงามจริงขึ้นในฤทัยอัน
ทั้งกาหลงโยทะกาสารพัน ชงโคใต้น้ำงามแท้ดูแม่เอย

อัสนี น. เขียวใหม่

